

Yolu, işığı kəsilmiş, ərzağı tükənmiş Xocalı Ermənistanına qarşı təkbaşına, qəhrəmancasına döyüşdü

Serj Sarkisyan Xocalı soyqırımının təşkilatçısı və birbaşa iştirakçısıdır

İnsanların diri-diri yandırılması, başlarının kəsilməsi, üzlərinin dərisinin soyulması, körpə uşaqların gözlərinin çıxarılması, hamilə qadınların qarınlarının süngü ilə yarılmaları - bunlar erməni vəhşiliyinin Xocalı soyqırımındakı təzahürləridir

Ötən əsrin dəhşətli faciələrindən sayılan Xocalı soyqırımının 28 ili tamam olur. Bu faciə iki yüz ilə yaxın bir müddətdə erməni şovinist-millətçiləri tərəfindən azərbaycanlılara qarşı müntəzəm olaraq həyata keçirilən etnik təmizləmə və soyqırımı siyasətinin davamı və ən qanlı səhifəsidir. Təbii ki, xocalılılar bir neçə il erməni işğalçılarına qarşı mərdliklə döyüşmüşlər. Hətta amansız soyqırımı günündə də onlar özlərini əsl qəhrəman kimi aparmış, erməni-sovet hərbi birləşmələrinə qarşı qeyri-bərabər döyüşdə igidliklə vuruşmuş, düşmən qarşısında əyilməmiş, xalqımızın qəhrəmanlıq tarixinə şərəfli səhifələr yazmışlar.

Ermənilərin Xocalı ələ keçirməkdə əsas maraqları bu şəhərin strateji mövqeyə malik olması ilə əlaqədar idi. 7000 əhali olan Xocalı Xankəndidən 10 kilometr cənub-şərqdə yerləşirdi. Yeganə aeroport da Xocalıda idi. 1988-ci ildən başlamış Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi tarixində ən müdhiş hadisələrdən biri Xocalıda baş vermiş soyqırımı oldu. Bu hadisə XX əsrin ən dəhşətli və qəddar faciələrindən biri hesab edilir.

Qeyd edək ki, 1991-ci ilin oktyabrından Xocalı blokadada idi. Oktyabrın 30-dan etibarən şəhərə gedən bütün avtomobil yolları bağlanmış, yeganə nəqliyyat vasitəsi vertolyot olmuşdu. Xocalıya sonuncu vertolyot 1992-ci il yanvar ayının 28-də endi. Şuşa səmasında mülki vertolyotun vurulması nəticəsində Azərbaycanın say-seçmə 40 nəfər vətəndaşının həlak olmasından sonra şəhərlə hava əlaqəsi də kəsildi. Yanvarın 2-dən elektrik enerjisi də verilmirdi. Xocalılılar ancaq öz qəhrəmanlıqları və şəhər müdafiəçilərinin cəsurluğu sayəsində yaşayırdı və müdafiə olunurdular. Şəhərin müdafiəsi əsasən avtomat və ov tüfəngləri ilə silahlanmış yerli özünümüdafiə dəstəsi, yerli milis qüvvələri və Milli Ordunun döyüşçülərindən təşkil olunmuşdu. Fevralın ikinci yarısından başlayaraq Xocalı erməni silahlı dəstələrinin mühasirəsinə alınmışdı və hər gün toplardan, ağır texnikadan atəşlərə, erməni dəstələrinin həmlələrinə məruz qalırdı.

Xocalıya hücum hazırlıq fevralın 25-də axşam 366-cı alayın hərbi texnikasının döyüş mövqelərinə çıxması ilə başlanmışdı. 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə XX əsrin ən böyük faciəsi - Xocalı qırğını baş verdi. Erməni silahlı dəstələri Xankəndi şəhərində yerləşdirilmiş keçmiş SSRİ-nin 366-cı motoatıcı hərbi alayının köməyi ilə silahsız və köməksiz Xocalı şəhərinə hücum etdilər. Tanklardan, "Alazan" tipli zenit toplarından 2 saatlıq atəşdən sonra şəhərə hücum başlandı. Düşmən kəmərlərini içinə yığıb kimşəyə aman vermədi. Şəhər əvvəlcə erməni qoşunları tərəfindən mühasirəyə alınmış, sonra isə artilleriya və ağır hərbi texnikadan güclü və amansız

Naxçevanik düzündə erməni silahlı dəstələri tərəfindən xüsusi qəddarlıqla qətlə yetirilmişdir. Baş vermiş dəhşətli soyqırımı Azərbaycanın o vaxtkı rəhbərliyi tərəfindən xalqdan gizlədilir, bu qanlı faciə bütün vasitələrlə örtbasdır edilirdi. Yalnız ulu öndər Heydər Əliyevin yenidən hakimiyyətə gəlişindən sonra Xocalı faciəsinin törədilməsinin əsl səbəbləri barədə xalqa ətraflı

canlıları, bu soyqırımı biganə qala bilməyən beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən lənətlənir və hər bir azərbaycanlının qəlbi soyqırımına məruz qalmış soydaşlarımızın yaxınları, doğmaları ilə birgə döyünür.

Qanunsuz erməni silahlı birləşmələri tərəfindən Dağlıq Qarabağda və işğal olunmuş digər ərazilərdə törədilən cinayət əməlləri 1 oktyabr 2000-ci il ta-

atəş açıldı, az bir vaxt ərzində yanğın baş verdi, Xocalı tamamilə alova büründü.

Xocalıya üç istiqamətdən hücum aparıldığından əhali Əsgəran istiqamətində qaçmağa məcbur olmuşdu. Tezliklə aydın olmuşdur ki, bu məkrli hiylə imiş. Naxçevanik kəndi yaxınlığında əhalinin qarşısı erməni silahlı dəstələri tərəfindən kəsilmiş və onlar gülləbaran tutulmuşlar. Dinc əhali erməni vəhşiliyindən yayınıb meşələrə, dağlara qaçsalar da, onların çoxu soyuqdan, şaxtadan həlak oldular...Cinayətkar erməni qoşunlarının vəhşiliyi nəticəsində Xocalı əhalisindən 613 nəfər öldürülmüş, 487 nəfər şikəst olmuş, 1275 nəfər dinc sakin - qocalar, uşaqlar, qadınlar əsir götürülərək ağılasıqmaz erməni zülmünə, təhqirlərinə məruz qalmışdır. 150 nəfərin taleyi hələ də məlum deyildir. Bu cinayətdə 56 nəfər xüsusi qəddarlıqla və amansızlıqla qətlə yetirilmişdir. Onlar diri-diri yandırılmış, başları kəsilmiş, üzlərinin dərisi soyulmuş, körpə uşaqların gözləri çıxarılmış, süngü ilə hamilə qadınların qarınları yarılmışdır. Ermənilər hətta meyitləri də təhqir etmişdilər... Qarlı aşırımlarda və meşələrdə zəifləmiş, taqətdən düşmüş insanların çox hissəsi məhz Əsgəran-

məlumat verildi.

Xocalı soyqırımının dünya ölkələri tərəfindən tanınması üçün Prezident İlham Əliyev və ölkənin Birinci vitse -prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, UNESKO-nun və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyeva səmərəli görüşlər keçirmiş, beynəlxalq tədbirlərin təşkilinə nail olmuşlar. Həmçinin Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyevanın təşəbbüsü və təşkilatçılığı ilə hər il 30-dan çox ölkədə "Xocalıya ədalət!" kampaniyası keçirilir.

Hər il Xocalı soyqırımının il-dönümü ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, xanımı Mehriban Əliyeva, dövlət və hökumət nümayəndələri, ziyalılar, ictimaiyyət nümayəndələri, bir sözlə, bütün ölkə vətəndaşları soyqırımı qurbanlarının xatirəsini dərin ehtiramla anır və ümumxalq yürüşündə iştirak edirlər. Yürüş Xocalı faciəsi qurbanlarının xatirəsini ehtiramla yad etmək və erməni faşistləri tərəfindən insanlığa qarşı törədilmiş bu vəhşi cinayəti yenidən dünya ictimaiyyətinin diqqətinə çatdırmaq məqsədi daşıyır. İyirminci əsrin ən dəhşətli qırğınlarından biri olan Xocalı faciəsini törədən bütün dünya azərbay-

rixdə qüvvəyə minmiş Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 16-cı fəslində nəzərdə tutulmuş sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlərə aid edilib. Cinayət işinin istintaqı hərbi prokurorluq orqanlarında keçirilən islahatlardan sonra daha da sürətlənib. Baş prokurorun 30 mart 2009-cu il tarixli əmrinə əsasən, respublika Hərbi Prokurorluğunun Ağır Cinayətlərə dair İstintaq İdarəsinin tərkibində Xüsusi istintaq şöbəsi yaradılaraq yuxarıda göstərilən cinayət işinin istintaqı həmin şöbəyə həvalə edilib.

Respublika Hərbi Prokurorluğunun Ağır Cinayətlərə dair İstintaq İdarəsinin tərkibində yaradılan Xüsusi istintaq şöbəsi tərəfindən beynəlxalq hüquq normalarına uyğun soyqırımı, deportasiya, işgəncə və digər epizodlar üzrə hərtərəfli istintaq hərəkətləri aparılıb, nəticədə 2011-ci il yanvarın 1-dək sülh və insanlıq əleyhinə müharibə cinayətləri törətmiş 239 nəfər, habelə ümumi cinayətlər kateqoriyasına aid banditizm, qəsd adam öldürmə və digər cinayətlər törətmiş 48 nəfər barəsində təqsirləndirilən şəxs qismində cəlbəmə qərarları çıxarılib. Məhkəmə qərarlarına əsasən, onların barəsində həbs qətimkan tədbiri seçilib, axtarış

elan edilib, bununla bağlı müvafiq sənədlərin aidiyyəti orqanlara göndərilməsi təmin olunub.

Aparılan istintaqla o da müəyyən edilib ki, beynəlxalq humanitar hüquq normalarını, insan hüquqları üzrə ən müxtəlif konvensiyalara məhəl qoymayan erməni hərbi birləşmələri dinc əhalini qətlə yetirmək məqsədilə insanlığa ləkə olan ən qəddar üsullara əl atıblar. Xocalıda mülki əhalinin planlı şəkildə qətlə yetirilməsini sübut edən çoxsaylı faktlardan biri də məhz budur ki, həmin gün əhalinin zorakılıqdan qaçıb qurtarmaq istəyən dəstələri ərazidən çıxış yollarında əvvəlcədən xüsusi hazırlanmış pusqularda güllələniblər. Xocalıdan qaçan əhalinin Naxçivanik kəndi ərazisində pulemyot, avtomat və başqa atıcı silahlardan gülləbaran edilməsi bunu bir daha təsdiqləyir. Bütün bunlar ermənilərin 1992-ci ildə Xocalı şəhərində törətdikləri qeyri-insani hərəkətlərin kökündə məhz soyqırımı niyyətinin dayandığını aşkar surətdə üzə çıxarır.

İstintaqla o da müəyyən edilib ki, ermənilər beynəlxalq humanitar hüquqda yolverilməz sayılan soyqırımı cinayətinə şüurlu, məqsədli şəkildə, bilərəkdən əl ataraq, misli görünməmiş qətləmlər törədiblər. BMT Baş Məclisinin 1946-cı il 11 dekabr tarixli 96 sayılı qətnaməsində qeyd olunur ki, genosid insan qruplarının yaşamaq hüququnu tanımaqla insan məniyyətini təhqir edir, bəşəriyyəti insanlar tərəfindən yaradılan maddi və mənəvi dayaqlardan məhrum edir. Belə bədnam əməllər BMT-nin məqsəd və vəzifələrinə tam ziddir.

Cinayət işi öyrənilərkən müəyyən edilib ki, Xocalı soyqırımını həyata keçirən Ermənistan hərbi birləşmələri, Dağlıq Qarabağdakı silahlı separatçı birləşmələr keçmiş SSRİ-nin Xankəndidə yerləşən 366-cı alayının hərbiçiləri tərəfindən dünya dövlətlərinin qəbul etdiyi beynəlxalq hüquq normalarına da riayət edilməyib.

366-cı alayın hərbi qulluqçularının və digər şəxslərin Xocalı soyqırımında iştirakı tam sübuta yetirilmiş, onların Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin soyqırımına görə məsuliyyəti nəzərdə tutan maddələri ilə təqsirləndirilən şəxslər kimi cəlb olunmaları barədə qərarlar çıxarılib. Həmçinin barələrində məhkəmə tərəfindən həbs qətimkan tədbiri seçilib və beynəlxalq axtarışlarının həyata keçirilməsi üçün müvafiq sənədlər Interpolun Azərbaycan Milli Bürosuna göndərilib.

Daha bir faktı da qeyd etmək lazımdır ki, Ermənistanın sabiq prezidenti Serj Sarkisyan, keçmiş müdafiə naziri Sehran Ohanyan Xocalı soyqırımının birbaşa təşkilatçıları və iştirakçılarıdır. Təsədüfi deyildir ki, Serj Sarkisyan mətbuata müsahibələrində Xocalı soyqırımını törətmək ideyasının ona məxsus olduğunu və bununla da azərbaycanlılarda qorxu və vahimə yaratmaq istədiklərini bildirib. Ancaq vaxt gələcək onlar bu soyqırımı görə həm Azərbaycan xalqının ədalət məhkəməsi qarşısında, həm də beynəlxalq tribunallarda cavab verməli olacaqlar.

Elçin Zaman,
"iki sahil"